

Література:

1. Basu K. How to Move the Exchange Rate if You Must: the Diverse Practice of Foreign Exchange Intervention by Central Banks and a Proposal for Doing It Better / K. Basu, A. Varoudakis // The World Bank Policy Research Working Paper. – 2013. – № 6460. – 25 p.
2. Бодрова Н. Е. Теоретичні аспекти управління валютними інтервенціями центральним банком [Текст] / Н. Е. Бодрова // Фінансовий простір. – 2015. – № 1(17). – С. 43-47
3. Основні тенденції валютного ринку. Статистика: Оперативні дані [Електронний ресурс]: Офіційне інтернет-представництво НБУ. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58039
4. Щоденна інформація. Статистика: Оперативні дані [Електронний ресурс]: Офіційне інтернет-представництво НБУ. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/allinfo>
5. Журавка Ф. А. Валютные интервенции НБУ как метод регулирования обменного курса гривны [Текст] / Ф. А. Журавка // Бизнес Информ. – 2007. – № 12(2). – С. 162-165.

Щеглюк М. С.

*аспірант кафедри менеджменту банківської діяльності
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК СИСТЕМИ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

В сучасних реаліях загострення соціально-економічного розвитку в Україні, виникає суттєва необхідність звернути увагу на міжнародні аспекти роботи систем банківського нагляду. Адже ефективність проведення нагляду за банківським сектором, підтримання ліквідності банківської системи, встановлення ідентифікативних та адміністративних заходів є одним з ключових елементів розвитку будь-якої країни.

Найбільш успішні аспекти міжнародної банківської практики лежать в основі формування і розвитку вітчизняної системи банківського нагляду. В умовах євроінтеграції особливого значення набувають уніфіковані положення законодавства країн Євросоюзу з питань банківської діяльності та принципи ефективного банківського нагляду, розроблені європейськими країнами в рамках Базельського комітету з банківського нагляду.

Слід зазначити, що ще у 2007 році Україна однією з перших пройшла оцінку виконання Базельських Основних принципів ефективного банківського нагляду в рамках Програми оцінки фінансового сектору України. Згідно звіту фахівців спільної місії МВФ та Світового банку НБУ зробив значні кроки на шляху ефективного впровадження стандартів Базельського комітету з банківського нагляду та найкращої міжнародної практики. В даний час Україною повністю або переважно виконуються 25 Базельських Основних принципів: передумови для ефективного банківського нагляду; ліцензування і структура; пруденційні

норми і вимоги; методи поточного банківського нагляду; стандарти бухгалтерського обліку; заходи наглядового реагування; міжбанківська міжнародна діяльність [5].

Базельські принципи не закон і не догма. Країни самі вирішують які принципи і якою мірою вводити в національне законодавство, що регулює банківську сферу. Принципи розробляються як мінімальні вимоги до країн, органам державної влади та учасникам банківської діяльності, спрямовані на зміцнення і стабільність світової банківської системи.

Банківський нагляд може бути ефективним тільки в тому випадку, якщо він здійснюється: у відповідному макроекономічному середовищі; у режимі розумної та стійкої макроекономічної політики; при добре розвиненій інфраструктурі; за ефективною ринковою дисципліною; за наявності процедур для ефективного розв'язання проблем, що виникають, і механізму, здатного забезпечити належний рівень системного захисту (або безпеки і надійності кредитних організацій) [4].

Складність внутрішньої побудови функціонального комплексу операцій, які входять до складу механізму банківського нагляду, визначає необхідність формування єдиного підходу щодо узгодження змісту і процедур виконання даних функцій, що має забезпечити дієвість наглядової діяльності у цілому. Створення такого підходу насамперед має ґрунтуватися на упорядкуванні системи принципів, дотримання яких в процесі розбудови механізму банківського нагляду буде сприяти вирішенню зазначеного завдання [7].

Систематизація принципів банківського нагляду, запропонованих Базельським комітетом з банківського нагляду проілюстрована на рисунку 1.

Банківський нагляд постійно вдосконалюється і розвивається. Недоліків, виявлених в період світової фінансової кризи внесли суттєві концептуальні зрушення в систему банківського нагляду:

- по-перше, головним джерелом фінансової нестабільності країни виступають ризики, тому необхідно створити систему моніторингу та управління ризиками, а також перейти на ризик-орієнтований підхід в банківському нагляді;
- по-друге, необхідно підвищити рівень публічності банків і розкриття інформації про їх діяльність;
- по-третє, надмірне державне регулювання і втручання в банківський бізнес не сприяє її ефективності і стабільності в сучасних ринкових умовах, тому необхідно посилити самоорганізацію і відповідальність банків в оцінці усіляких ризиків.

Як відповідь на світову фінансово-економічну кризу в Європі були сформульовані треті правила Базельського Комітету з банківського нагляду (Базель 3), суть яких полягає в акцентуванні уваги на трьох аспектах банківської діяльності:

- 1) Посиленні вимог до якості капіталу. Значні втрати економіки та банківського сектору в період світової фінансової кризи 2008-2009 рр., а також тривала рецесія змусили європейські держави задуматися про необхідність формування «антициклічного буферу» капіталу.

Вплив принципів «Базель-3» на мікро-, мезо- та макрорівень

Рівні впливу	Аспекти банківської діяльності		
	Посилення вимог до якості капіталу	Запровадження коефіцієнта левериджу	Реформування механізмів гарантування вкладів
окремого банку	дозволить протидіяти шоківим впливам, ефективніше управляти ринковим, кредитним та операційними ризиками; зниження прибутків, перегляд моделі ведення банківського бізнесу за рахунок відмови від участі у високо-ризикованих, але прибуткових операціях, та повернення до простих схем бізнесу;	покращення системи ризик-менеджменту; контроль рівня ліквідності та якості джерел залучення коштів, запобігання прискореному росту боргового навантаження, врахування ризиків позичальників у кредитній політиці банків, зміна прибутковості операцій стимулюватиме банки до розробки нових продуктів і послуг;	стимулювання припливу депозитів, зниження ризиків раптового відпливу депозитів у разі розгортання панічних настроїв
Банківської системи	прискорення процесів капіталізації, запобігання швидкому зростанню зовнішніх запозичень банків у фазі економічного піднесення, що передуює кризі, посилення тенденцій консолідації та монополізації, послаблення конкуренції і полегшення державного контролю за банківською системою;	послаблення ризиків ліквідності, посилення конкуренції за надійні джерела фінансування; зміцнення банківської системи;	посилення конкуренції на депозитному ринку, розширення і покращання якості ресурсної бази;

Макро- еко- номічний	підвищення стійкості фінансової системи, збереження макроекономічної стабільності, згладжування економічних циклів за рахунок послаблення проциклічного впливу банківського кредитування, забезпечення сталих темпів розвитку економіки	зниження ризиків боргової кризи, упередження кризи ліквідності за одночасного звуження фінансових можливостей щодо розширеного кредитування економічного розвитку.	підвищення довіри до банківської системи та стримування панічних настроїв серед вкладників, стимулювання процесу заощаджен-ня, покращання умов для ефективної роботи механізму трансформації заощадження в інвестиції
----------------------------	---	--	---

**розроблено автором за даними: [2]*

Впровадження правил «Базеля 3» на Україну вплине опосередковано. Нині банківський сектор в країні приведений у відповідність до стандартів «Базеля 1», та частково «Базель 2», поетапне впровадження якого повинно завершитися до 2020 року. Імплементация інших стандартів в Україні є винятком. Ці вимоги реалізують переважно банки з іноземним капіталом. Очевидно, що європейські банки будуть вимагати від українських дочірніх компаній відповідності стандартам «Базеля 3», однак цей перехід буде індивідуальним і поетапним.

Основними напрямками інтеграції банківської системи України до Європейського Союзу та заходами щодо їх практичної реалізації мають стати наступні:

1. Забезпечення стабільності та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи на міжнародних ринках банківських послуг: привести банківське регулювання у відповідність до вимог стандартів Базельської Угоди про капітал; підвищити рівень капіталізації банківської системи, шляхом підвищення стабільності ресурсної бази банків; поширити практику управління ризиками банківських установ; посилити корпоративну відповідальність банківських установ (відповідальність за захист прав споживачів фінансових послуг та недопущення недобросовісної конкуренції).

2. Розробка механізму попередження та зниження ризиків, що можуть бути додатково привнесені до вітчизняної банківської системи у зв'язку з розширенням євроінтеграційних процесів, та інструментів його реалізації. В першу чергу це стосується удосконалення нормативно-правового забезпечення умов і порядку допуску іноземних банків, здійснення стрес-

тестування банків, мінімізації ризиків їх діяльності. По-друге, необхідне впровадити диференційовані норми відрахувань банків до ФГВФО, удосконалити джерела його формування, для підвищення рівня захищеності коштів юридичних і фізичних осіб. Дуже важливо підвищити вимоги до якості капіталу і активів та рівня корпоративного управління у найбільших банках, які мають критичне значення для стабільності вітчизняної банківської системи. Всі ці заходи посилять переваги та унеможливлять прояви кризових явищ при інтеграції банківського сектору до європейського співтовариства.

Література:

1. Core Principles for Effective Banking Supervision. Consultative Document. (October 2006) / Basel Committee on Banking Supervision. – Bank for International Settlements, – 2006. – 7 p.
2. Core Principles for Effective Banking Supervision. Consultative Document. (March 2012) / Basel Committee on Banking Supervision. – Bank for International Settlements, – 2011. – 78 p.
3. Златіна Н. Діяльність міжнародних організацій у сфері банківського нагляду та їх вплив на правове регулювання банківського нагляду в Україні та інших країнах Європи / Н. Златіна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 86. – С. 90-93.
4. Консультації щодо підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні [Електронний ресурс] / НБУ. Зелена книга. – К., 2010. – Травень. – 28 с. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
5. Макухіна Я. О. Сучасний стан і принципи банківського нагляду в Україні / Я. О. Макухіна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=63731>.
6. Міщенко В. Базель III: нові підходи до регулювання банківського сектору / В. Міщенко, А. Незнамова // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 4-9.
7. Сидоренко О. М. Функції, принципи, цілі та інструментарій банківського нагляду [Електронний ресурс] / О. М. Сидоренко // Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – 2012. – № 2. – Режим доступу: http://fkd.khibs.edu.ua/pdf/2012_2/13.pdf